

De filosofie van de Oplossingsgerichte Benadering

UPC Woensdagseminarie
Z.ORG KU Leuven

Anton Stellamans – 22 oktober 2025
Anton.Stellamans@ifaro.be
www.ifaro.be

1

De filosofie van het Oplossingsgericht werken

- Oplossingsgericht werken
 - Ontstaan en ontwikkeling
- Filosofische invloed
 1. Ethiek van de hulpvraag
 2. Ontologie van complexe systemen
 3. Antropologisch perspectief
 4. Therapie als een taalspel
- Jouw reflecties

Wat is Oplossingsgericht werken?

3

Enkele pioniers van Solution Focus

Steve de Shazer & Insoo Kim Berg
1940-2005 1934-2007
Brief Family Therapy Center
Milwaukee

Dr Luc Isebaert (1941-2019) &
Myriam Lefevere de Ten Hove
AZ Sint-Jan Brugge
Korzybski Instituut
Brugge

4

Doel van hun werk

- Therapie ontwikkelen die **effectief, efficiënt, ethisch** is én **aangeleerd** kan worden.

Onderzoeksvraag

- Wat doen **cliënt en therapeut samen** dat een verschil maakt voor de cliënt?

Methode

- **Observatie**: one way mirror + video
- **Transcripties** van therapie-gesprekken
- **Outcome studies**

Ontdekking

- **Verandering** wordt **gemakkelijker, sneller en duurzamer** wanneer we met de cliënt **in gesprek gaan** over:
 - Wat **gewenst** wordt – ipv wat niet gewenst wordt
 - Wat er al **goed** gaat – ipv wat er niet goed gaat
 - **Sterktes die hier een verschil maken** – ipv tekorten
 - De **verandering** die al bezig is – ipv wat in de weg staat
 - Kleine **volgende stappen** – ipv grote oplossingen

De therapie is de interventie

- Oplossingsgericht werken ontwikkelde zich tot een gesprekstherapie waarbij het gesprek erkend wordt als de therapeutische interventie
 - Het onderscheidt zich van andere therapieën waarbij een expert op basis van een onderzoek van de (problemen van de) patiënt een taak, advies of behandeling opgelegd wordt.
- Ze gaan immers uit van het inzicht dat mensen constant betekenis geven aan hun wereld en dat deze betekenisgeving interactioneel (en bij uitstek in gesprekken) tot stand komt.
- In het therapeutische gesprek wordt een context gecreëerd waarin de wereld van de cliënt losser komt te staan en daarmee de mogelijkheden van de cliënt uitgebreid worden.

Oplossingsgericht werken betekent:

toekomstgericht

krachtgericht

progressiegericht

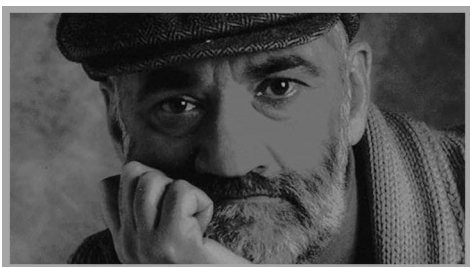
samenwerken

Toekomstgericht

Focus in het gesprek met de cliënt op de gewenste verandering:
de situatie waarin het probleem zich niet meer voordoet

Niet op (de verklaring van) het probleem

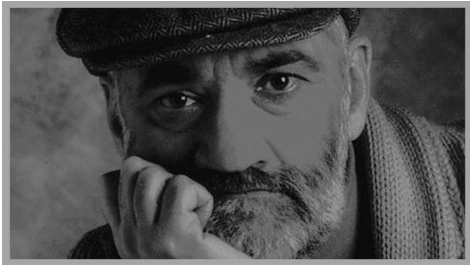
*“A shock, perhaps, but being solution-focused
does not mean being stupid.*

It does not mean being ‘problem phobic’.

*‘Problems’ are ‘problems and to ignore that can
mean trouble.*

***It just needs to be remembered that the
problem does not determine the solutions.”***

Steve de Shazer

*“It’s **not enough** to get rid of the **problem**, because if you get rid of the problem, there’s a **hole** there. And if we don’t fill the hole with something, the problem will come back. **So the question is: what do you do instead of the problem?**”*

Steve de Shazer

Krachtgericht

Focus op troeven:
sterktes, mogelijkheden, opties
die aanwezig zijn

Niet op gebreken

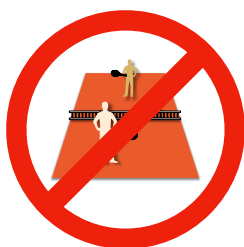
Progressiegericht

Aandacht voor
wat er al is

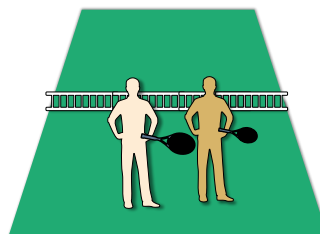

En de volgende
kleine stappen

Samenwerken

Expert positie
inhoud
proces
Weerstand

"Samen aan dezelfde
kant van het net"

Coöperatie

De filosofie van het Oplossingsgericht werken

Welke invloed speelt de filosofie van de 20ste en 21ste eeuw op de ontwikkeling van de Oplossingsgerichte benadering?

15

Filosofie in de Oplossingsgerichte literatuur

- Systeemtheorie
 - Gregory Bateson
- Sociaal constructivisme
- **Ludwig Wittgenstein**
 - Rom Harré
- Enactivisme / embodied cognition
 - Dan Hutto
- Complexity theory
- Fenomenologie
 - Maurice Merleau-Ponty, Emmanuel Levinas
- Post-structuralisme
 - Jacques Derrida
 - Gilles Deleuze
- Boeddhisme
- ...

16

1. Ethiek van de hulpvraag

Wat is de aard van de therapeutische relatie?

17

Ethiek van de therapeutische relatie

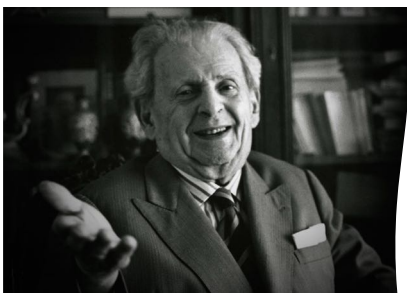
- De Ander ondervindt psychisch lijden en komt naar ons om hulp
- Deze zorgrelatie is in de eerste plaats een ethische, persoonlijk betrokken relatie (ik-jij) en geen afstandelijke onderzoeksrelatie (subject-object).

18

*Always remember that
in the first place you are a human being,
in the second place you are a therapist,
and in the third place you are a Solution
Focused therapist.
And in that order!*

Eve Lipchik, Beyond Technique

Wanneer de Ander aanklopt zijn er 3 opties:

- 1. De deur niet openen*
- 2. De Ander opnemen in je huis (ontnemen van alteriteit van de Ander)*
- 3. Mee op weg gaan met de Ander (en de ander zijn/haar eigen weg laten vinden)*

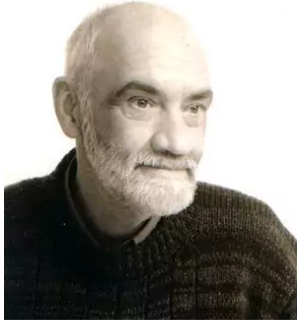
Naar Emmanuel Levinas

Implicaties voor Oplossingsgericht werken

- Cliënt moet zich niet richten naar de therapie ("opnemen in je huis")
Therapie moet zich afstemmen op de cliënt ("mee op weg")
- Respect voor de alteriteit (autonomie en eigenheid) van de cliënt
 - Elke cliënt is uniek
Cliënten zijn experts van hun leven / van wat gewenst wordt / van wat werkt.
- Belang om 'Brief' te werken
"Zo kort mogelijk (maar ook niet korter)"

2. Ontologie van complexe systemen

Hoe moeten we onze relationele wereld begrijpen?

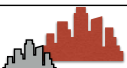
*Als therapie gericht is op verandering
waarom zijn de meeste therapieën
gebaseerd op het ontstaan van
problemen en/of hoe dynamische
systemen een staat van problematische
homeostase bereiken?*

*Zouden we onze therapie niet beter
baseren op theorieën van verandering?*

Inspiratie uit theorieën van verandering

- **Open systemisch denken**
 - **ipv** het gesloten familie-systeem: therapeut als afstandelijke observator buiten het familie systeem
 - Familie-therapie systeem: de therapeut staat altijd in relatie met het familiesysteem en beïnvloedt het altijd.
- **Boeddhisme**
 - Alles in het universum is in een constante staat van verandering.
- **Complexiteitsdenken**
 - Simpele vs complexe problemen

COMPLEXE SYSTEMEN levend & lerend		
SIMPELE SYSTEMEN		
	EENVOUDIG	GECOMPLICEERD

Simpel systeem		Complex systeem	
Lineair causaal (oorzaak-gevolg)	A → B	Interactie (emergent)	
Voorspelbaar	A → altijd B	Onvoorspelbaar	?
Modelleerbaar		Niet modelleerbaar	
Gesloten systeem		Open systeem	
Van buitenaf controleerbaar		Verstoortbaar	

Chaos verwacht door spoorstaking

De 24 uurstaking bij de spoorwegen doet de roep naar een minimale dienstverlening weer hoog oplopen.

BRUSSEL Het land maakt zich op voor een algehele spoorstaking van 24 uur. Die gaat vanavond maandag in om 22 uur en zal onvermijdelijk tot chaotische situaties leiden. Op de autowegen worden monsterfiles verwacht, onder meer tijdens de ochtendspits. Het zou de drukste filedag van het jaar worden, vooral rond Antwerpen. Wie niet in Brussel moet zijn, wordt afgeraden naar

ken die gemaakt zijn in het regeerakkoord. Volgens Somers bevat het regeerakkoord daarvoor zelfs een duidelijke timing. 'Het overleg moet afgerond worden voor het einde van de zomer.' De voorzitter van de Vlaamse liberalen wil de minimale dienstverlening ook ter sprake brengen op de bijzondere ministerraad van de federale regering, aanstaande vrijdag. Dan

Implicaties voor Oplossingsgericht werken

- de wereld van de cliënt is een complexe systeem in relatie tot anderen wordt samen betekenis gegeven aan die wereld, voorbij simpele oorzaak-gevolg denken
- cliënt/familie-systeem kan **niet van buiten uit geobserveerd** worden zonder meteen ook beïnvloed te worden door het therapie-systeem.
- we blijven **weg van verklaringen** (reductie van complexiteit) en houden ons 'aan de oppervlakte' van de beschrijving van de beleefde wereld.
- **uitzonderingen** en **kleine verschillen** worden interessant
- kleine veranderingen kunnen grote gevolgen hebben

*If change is happening all the time,
the simple way to change is
to notice useful change and amplify it.*

Mark McKergow

3. Antropologie

Welk mensbeeld huldigen we in de
Oplossingsgerichte benadering?

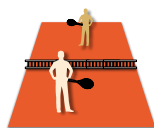
31

*‘Traditionally, therapists have thought they had to penetrate the clinical situation, to **see beneath or beyond** the appearances. This is based on the assumption that the **essence is hidden away** (in the psyche or in the system?). However, other assumptions are possible. **Perhaps nothing is hidden away and everything lies in plain sight.**’*

Steve de Shazer

Klassieke mensbeeld	Solution Focus
Individu op zich	Mens staat altijd in interactie
Gedrag wordt veroorzaakt door innerlijke mentale processen of biologische factoren	Gedrag wordt begrepen vanuit de interactie en gedeelde zingeving aan de wereld
Bestudeerbaar van buiten af	Clïënt-Therapie systeem
Pt als object van diagnose Gedrag verklaren door innerlijke processen; typologieën; bio. / neurologische / gen. oorzaken; onderliggende sociale processen; ...	Clïënt als gesprekspartner (discursief) Remain at the surface Blijf bij de complexiteit Samen nieuwe betekenis generen aansluitend op de belevingswereld van de cliënt zelf.

SF doe je met de mensen, niet over...

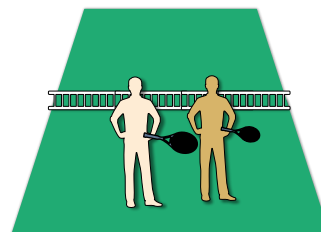

Derde persoon

Praten over anderen

bestuderen, observeren, uitleggen, verklaren, oordelen, adviseren, ...

Expert positie

Eerste persoon

Praten met anderen

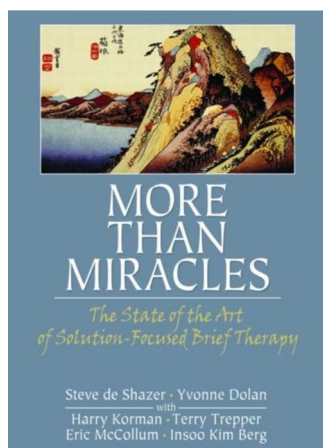
over wat ze anders willen, waar ze op hopen, hun troeven en sterktes, de vooruitgang die ze reeds geboekt hebben, volgende kleine stappen, ...

"Solution Focus is a first person approach"

*“We must do away with all explanation,
and description alone must take its
place.”*

*Ludwig Wittgenstein
Philosophical Investigations §109*

Mensen zijn veerkrachtig

*“Een van de meest belangrijke aspecten van de
Oplossingsgerichte benadering is de (...) aanname dat
mensen over **veerkracht** beschikken (...) Een diep
geloof dat de meeste mensen de sterkte, wijsheid en
ervaring hebben om verandering te bewerkstelligen.”*

*Steve de Shazer, Yvonne Dolan,
More Than Miracles, 2007.*

4. Taalfilosofie

Therapie als een taalspel

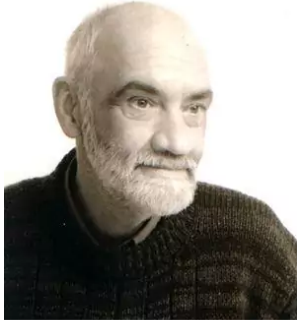
37

***We construct problems** by interpreting and describing aspects of our lives as undesired conditions that we wish to change. And we sustain our problems by continuing to talk this way.*

***We talk ourselves into solutions** by changing how we interpret and describe our lives'*

*Gale Miller and Steve de Shazer
Solution-focused Brief Therapy as a Rumor*

38

*Problem talk creates problems
Solution talk creates solutions*

Steve de Shazer

Probleemgericht onderzoek	Oplossingsgerichte vragen
• Wat gaat er niet goed? • Hoe komt dat? • Wat is er tekort? • Wat zijn de gevolgen? • Hoe is het probleem ontstaan? • Wie is daarvoor verantwoordelijk? • Waarom is het zo moeilijk om dit aan te pakken?	• Wat wil je graag (in de plaats van het probleem)? • Welk voordeel zou dat hebben? • Waaraan ga je merken dat je wens uitgekomen is? • Wat gaat er nu al/nog goed? • Hoe slaag je daarin? • Wat geeft vertrouwen? • Wat is het eerste waar je aan zal merken dat je vooruitgang boekt?

Onze vragen zijn als deuren die we opentrekken in de verbeelding van onze gesprekspartner.

*“Concrete, gedetailleerde beschrijvingen van gedrag en handelingen zorgen voor een **generale repetitie** van iets wat cliënten anders willen in hun leven.*

Hoe gedetailleerder de beschrijving, hoe levendiger en ‘echt’ die beleving wordt, waardoor het gemakkelijker wordt om die in het echte leven op te voeren.”

Steve de Shazer

*Door onze Oplossingsgerichte vragen
stretchen we de wereld van de cliënt en
eens die uitgerekt is, krijg je die niet meer
terug in zijn oorspronkelijke dimensie.*

“You can’t unscramble an egg.”

Mark McKergow

Tot slot

- De filosofie van het Oplossingsgericht werken stelt dat
 - relatie met een cliënt een ethische relatie is
 - dat we te maken hebben met een complex system van betekenisgeving waar we zelf niet buiten staan
 - dat we in onze praktijk werken met mensen niet problemen/oorzaken/systemen
 - dat we in onze gesprekken de cliënten helpen om nieuwe beschrijvingen te geven die hun verandering niet alleen gemakkelijker maar ook onvermijdelijk maken.

Meer over Solution Focus ...

- Luc Isebaert, Geert Lefevere, De therapeutische alliantie, Academia Press, 2022.
- Eve Lipchik, Beyond Technique in Solution-Focused Therapy, Guilford, 2002.
- Mark McKergow, Mind The Muddle, SOLTalk: <https://www.youtube.com/watch?v=jzfYRqm53qQ>, 2013.
- Mark McKergow, Kirsten Dierolf, The Grammar of Neuroscience: What can and cannot be said about brains and minds, Interaction: <https://www.sfo.org/interaction/2009-1/the-grammar-of-neuroscience/>
- Mark McKergow, The Next Generation of Solution Focused Practice, Routledge, 2021.
- Steve de Shazer, Some Thoughts on Language Use in Therapy, InterAction: <https://www.sfo.org/interaction/2009-1/classic-sf-paper/>
- Journal of Solution Focused Practices: online/free: <https://journalsfp.org/>

Bedankt

Contact:
Anton.Stellamans@ilfaro.be
Tel: 0477/695693
www.ilfaro.be